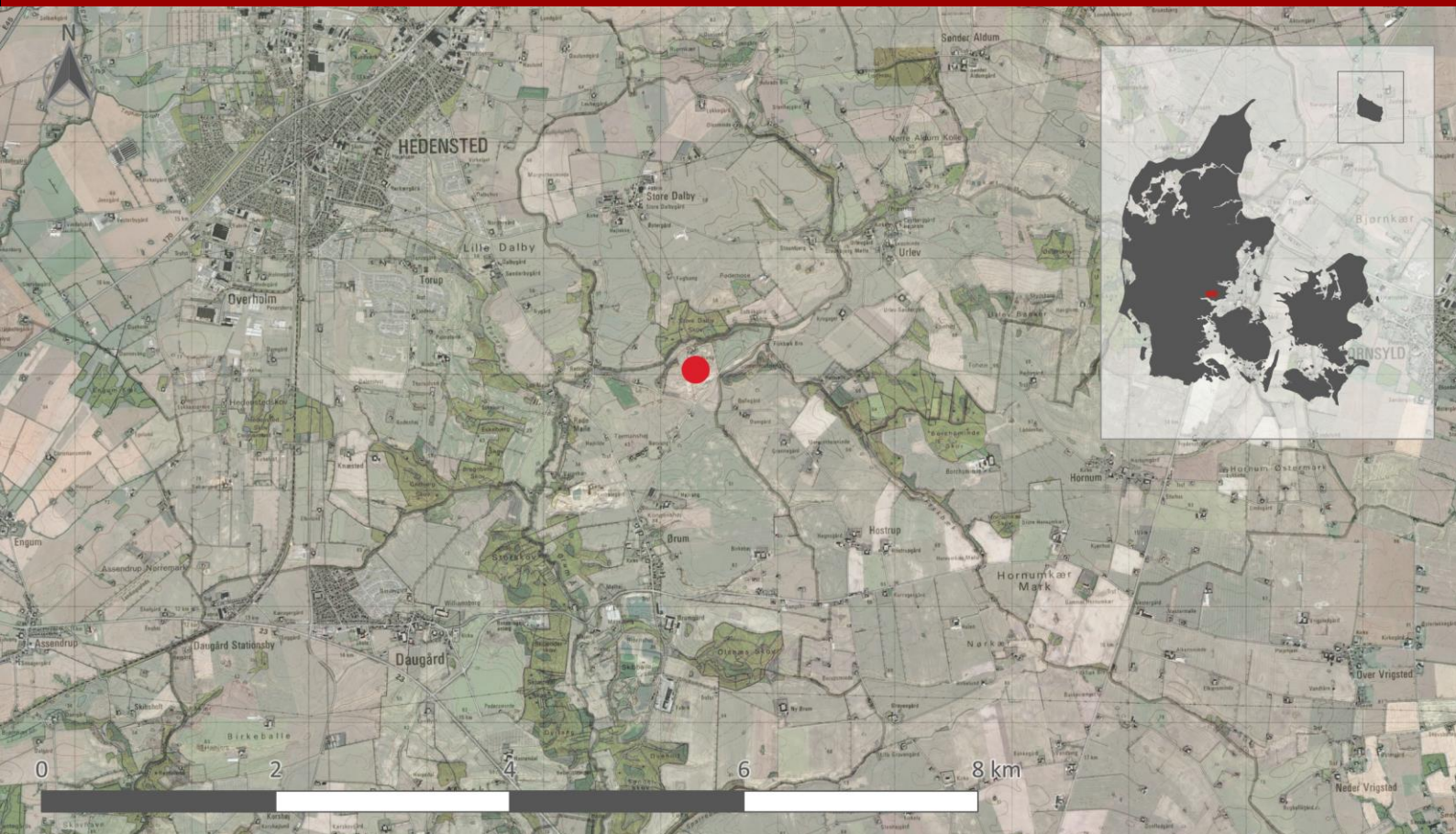

HOM 2471 Etape 5, lokalitet 2, Fuglsang (FHM 4296/794)

Kursorisk vedgennemsyn af trækul fra en grube af ukendt funktion.

Jannie Koster Larsen, cand.mag.

Afdeling for Konservering og Naturvidenskab, Moesgaard Museum

Nr. 44 2020

HOM 2471 Etape 5, lokalitet 2, Fuglsang (FHM 4296/794)

Kursorisk vedgennemsyn af trækul fra en grube af ukendt funktion.

Jannie Koster Larsen, cand.mag.

Indledning

I forbindelse med en større arkæologisk undersøgelse nær Fuglsang forestod Horsens Museum udgravningen af flere forskellige anlægsspor, herunder en trækulsholdig grube med ukendt funktion. På baggrund af det høje indhold af trækul er en prøve fra gruben udvalgt til kursorisk vedgennemsyn med henblik på at belyse hvilken type brændsel, der har været anvendt.

Metode

Prøverne er udtaget og floteret ved Horsens Museum og efterfølgende vedkursorisk gennemset på Afdeling for Konservering og Naturvidenskab, Moesgaard Museum af cand.mag. Jannie Koster Larsen.

Gennemsynet indbefatter undersøgelse og identifikation af 10 trækulsstykker til identifikation, derudover er hele prøven gennemset og beskrevet i sin helhed forud for udvælgelsen af trækulsstykkerne.

Med det formål at foretage en så repræsentativ analyse som mulig, er der til identifikation udvalgt trækulsstykker af forskellig størrelse og så vidt muligt trækulsstykker uden synligt recente brudflader iblandt stykkerne, der er større end 2mm, og som repræsenterer de identificerbare trækulsstørrelser i prøven.

I forbindelse med gennemsynet er art blevet identificeret under anvendelse af stereolup og mikroskop med op til 500 X forstørrelse. Til identificeringerne er Schweingruber (1990) anvendt som identifikationsnøgle.

Gennemsynet omfatter også en vurdering af hvilken trædel (f.eks. kvist, yngre gren eller ældre stamme) det respektive trækulsstykke kommer fra. Denne vurdering er baseret på årringenes krumning og årringsbredden i det enkelte fragment, hvorfor vurderingen udført på små trækulsfragmenter er forbundet med stor usikkerhed.

Det er vigtigt at fremhæve, at der er tale om et godt, men ikke kvantitativt statistisk egnet tolkningsgrundlag. Dermed sagt er det vigtigt at fremhæve usikkerheden ved tolkningen af en træarts betydning i det enkelte anlæg, idet flere trækulsstykker oprindeligt kan være fra den samme stamme og/eller gren, der blot er fragmenteret mere end andre arter.

Resultater

Prøven x517 er udtaget fra en grube, A5476, og indeholder estimeret 150 meget store til små stykker trækul, med en max. størrelse på 9x4cm. Alle stykker fremstod velbevaret, dvs. uden udfældning og med let skarpe kanter, hvilket indikerer at materialet har været beskyttet mod erosion eller omlejring.

Tabel 1. Oversigt over trækulsidentifikationerne i x517.

X-nr.	Arkæologisk datering	Pinus sp., fyr
x517	Ukendt	10

Af tabel 1 fremgår fordelingen af træarterne i prøven.

I alt er der identificeret 10 stykker trækul, hvoraf alle er bestemt til fyr, *Pinus* sp.. Der er tale om stykker fra en stamme/gren med en diameter på minimum 10 cm. Det kan ikke udelukkes at der er tale om træ med en større diameter, da der ikke er fundet bark.

Årringene i samtlige identificerede stykker fremstår jævnbrede (3,3 årringe/cm) og med let krumning, hvilket indikerer, at der er tale om et eller flere træer med samme gode og stabile vækstbetingelser. Det umiddelbare indtryk er dog, at stykkerne tilhører samme oprindelige emne/træ.

Pinus sp., fyr, er typisk kendetegnet ved en vækst med rette, lige stammer, der er lette at bearbejde og afgrene, og også træets brændværdi er god, lige som også harpiksindholdet gør veddet egnet til optænding og brændsel. Mytting 2012). Fyr er dog en træart, der yderst sjældent påtræffes i fund af makrofossiler i Danmark. Almindeligvis forekommer fund af fyr i mesolitiske kontekster, men også hvor der er tale om fjerntransport (import) af tømmer, f.eks. i historisk tid. En datering af trækullet og gruben bør derfor afprøves ved ¹⁴C-datering.

Det vedkursoriske gennemsyn indikerer, at der udelukkende har været anvendt fyrretræ som brænde i gruben, og at der er tale om en tidsmæssigt begrænset aktivitet efterfulgt af en forsejling af trækulslaget i gruben.

Litteratur

Hansen, K. 2002. Dansk Feltflora.

Mytting, L. 2012: *Brænde. Alt om at hugge, stable og tørre – og om brændefyringens sjæl*. Gyldendal.

Risør, V. E. 1966. *Træhåndbogen*. Ivar, København.

Schweingruber, F.H. 1990. *Mikroskopische Holz-anatomie*. Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research, Birmensdorf.

Træarter fundet i prøverne

Der er fundet træ fra én nåletræsart i undersøgelsen fra Fuglsang. I det følgende beskrives træarten, som er repræsenteret i prøverne. Beskrivelsen tager sit udgangspunkt i O. A. Høegs etnobotaniske hovedværk: *Planter og tradisjon. Floraen i levende tale og tradisjon i Norge*

Pinus sylvestris, fyr

Et lystræ. Vokser på åben mark, tåler dårligt konkurrence fra andre træarter. Klarer sig på mager bund. Sår sig let. Væksten er hurtig, og højden er afhængig af vind og jordbund. Veddet er let til hårdt. Anvendes alsidigt i husholdningen og i landbruget fra smågenstande til bygningstømmer.

Jannie Koster Larsen, cand.mag.
Afdeling for Konservering og Naturvidenskab
Moesgaard Museum

Rapporterne fra Afdeling for Konservering og Naturvidenskab, Moesgaard Museum fremlægger resultater i forbindelse med specialundersøgelser af arkæologisk genstandsmateriale.

Hovedvægten er lagt på undersøgelser med en naturvidenskabelig tilgangsvinkel. Heriblandt kan nævnes arkæobotaniske undersøgelser, vedanatommiske undersøgelser, antropologiske undersøgelser af skeletter samt zooarkæologiske undersøgelser.

Der optræder også andre typer dokumentationsfremlæggelser, som f.eks. besigtigelse af marinarkæologiske lokaliteter og metodebeskrivelser af konserveringsteknik karakter.

Alle rapporter kan downloades fra Moesgaard Museums hjemmeside.

Eftertryk med kildeangivelse tilladt.